

УДК 338.439.22 : 504.054(477)

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБРУДНЕННЯ РАДІОНУКЛІДАМИ ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ УКРАЇНИ

І.В. Мартинчук
здобувач*

Житомирський національний агроекологічний університет

Визначено регіони України, для яких характерний недостатній рівень лісистості території та незадовільний характер динаміки цього показника. Запропоновано авторську методичку порівняльного оцінювання рівня радіаційного забруднення лісових екосистем. Ідентифіковано регіони з найбільшим рівнем забруднення лісових площ ізотопами $^{134+137}\text{Cs}$.

Ключові слова: лісові ресурси, забруднення радіонуклідами, забруднення лісових екосистем, процес розпаду, рейтингове оцінювання, рівень радіоактивного забруднення.

Лісові екосистеми відіграють суттєву роль у забезпеченні екологічної та соціально-економічної рівноваги суспільства. Зокрема, ліси забезпечують захист природних ресурсів (водних, повітряних, земельних, у т.ч. сільськогосподарських угідь), виконують функції біорізноманіття та захисту населення від поеней, пожеж, лавин. Економічно важливою є функція лісів як джерела первинної (круглий ліс та пиловник) та вторинної (продукти харчування) продукції лісового господарства. З огляду на багатофункціональну роль лісів України, важливим є налагодження дієвого моніторингу стану лісових ресурсів, зокрема рівня забруднення їх радіонуклідами.

Дослідження сучасного стану лісових ресурсів України та проблем їх збалансованого розвитку стають все більше актуальними серед вітчизняних вчених-економістів. Серед них передусім слід виділити таких дослідників, як О.І. Дребот, Р.Г. Дубас, Н.В. Зіновчук, В.П. Краснов, І.М. Лицур, О.І. Фурдичко, М.Х. Шершун, М.В. Щурик, І.Є. Ярова та ін. Питанням дослідження стану радіаційно забруднених лісів присвячено праці С.В. Зібцева, В.П. Ландіна, А.С. Малиновського, М.М. Петренка та ін. Підкреслюючи важливість та цінність результатів наукових досліджень названих науковців, слід сказати, що моніторинг стану лісових ресурсів та рівня їхнього радіаційного забруднення має бути неперервним процесом, який характеризується багатоаспектністю та багатокритеріальністю. З огляду на це, важливо забезпечити різноманітність підходів до моніторингу стану лісів, що дасть можливість сформулювати повний та вичерпний перелік проблем лісового господарства.

Метою дослідження є оцінювання сучасного стану лісових масивів України та рівня радіоактивного забруднення вітчизняних лісів. Для цього необхідно виконати такі основні завдання: 1) здійснити аналіз заліснення вітчизняних лісів як основного показника стану територій, вкритих лісовою рослинністю; 2) оцінити сучасний стан лісів регіонів України в контексті їх забруднення радіонуклідами.

Об'єктом дослідження є процес оцінювання сучасного стану та рівня екологічної забруднення вітчизняних лісів.

Станом на кінець 2011 р. 15,7 % території України було зайнято лісовою рослинністю. Найбільша частка лісів зосереджена в Житомирській (10,43 %), Полтавській (7 %), Чернігівській (6,94 %) областях (табл. 1). Що ж стосується динаміки цих показників, то протягом 1997–2011 рр. структура площі лісових масивів практично не зазнала змін. Найбільше площі земель, вкритих лісовою рослинністю, зросли в Дніпропетровській (на 8,6 %), Миколаївській (на 7,9 %) та Кіровоградській (7,5 %) областях. Значне скорочення площі лісових масивів протягом 1997–2011 рр. спостерігалось на Херсонщині та в Автономній Республіці Крим.

Одним із основних параметрів оцінювання регіону з позицій аналізу його лісових масивів є показник лісистості, або рівень заліснення. Наразі територія України характеризується відносно низьким рівнем лісистості та посідає одне з останніх місць серед європейських держав (табл. 2). При цьому в Україні спостерігається середня швидкість зростання заліснення суходолу. Проте, незважаючи на позитивну динаміку рівня заліснення, вона недостатня для досягнення оптимальної лісистості.

Питання методики оцінювання оптимального рівня лісистості є одним із найактуальніших у вітчизняній науці [1, 5, 8, 10 та

* Науковий керівник — д.е.н., професор Є.І. Ходаківський.

Таблиця 1

Структура площі лісових масивів у межах регіонів України в 1997–2011 рр.

Регіон	Вкриті лісовою рослинністю землі, тис. га				Частка земель, вкритих лісовою рослинністю, в загальній площі лісів, %			
	Рік			середньорічний темп приросту, %	Рік			середньорічний темп приросту, в. п.
	1996	2002	2011		1996	2002	2011	
Автономна Республіка Крим	306	308,7	278,7	-0,6653	3,26	3,25	2,93	-0,7476
Вінницька	340	351,4	346,5	0,1354	3,62	3,70	3,64	0,0523
Волинська	622	632,4	624,6	0,0298	6,62	6,66	6,57	-0,0531
Дніпропетровська	165	152,8	179,2	0,5914	1,76	1,61	1,88	0,5080
Донецька	178	185,5	184,1	0,2410	1,89	1,95	1,94	0,1579
Житомирська	971	989	1001,6	0,2219	10,33	10,42	10,53	0,1388
Закарпатська	648	652,9	656,7	0,0953	6,89	6,88	6,91	0,0123
Запорізька	105	105,4	101	-0,2770	1,12	1,11	1,06	-0,3597
Івано-Франківська	569	576,7	571	0,0251	6,05	6,08	6,00	-0,0579
Київська	604	632,2	624,1	0,2341	6,43	6,66	6,56	0,1510
Кіровоградська	153	158,8	164,5	0,5190	1,63	1,67	1,73	0,4357
Луганська	287	282,9	292,4	0,1332	3,05	2,98	3,07	0,0502
Львівська	623	626,4	621,2	-0,0207	6,63	6,60	6,53	-0,1036
Миколаївська	91	94,9	98,2	0,5454	0,97	1,00	1,03	0,4620
Одеська	191	195,3	203,9	0,4679	2,03	2,06	2,14	0,3846
Полтавська	244	236,2	247,4	0,0989	2,60	2,49	2,60	0,0159
Рівненська	732	731,7	729,3	-0,0264	7,79	7,71	7,67	-0,1093
Сумська	416	403,8	425	0,1530	4,43	4,25	4,47	0,0700
Тернопільська	181	192,4	183,2	0,0863	1,93	2,03	1,93	0,0033
Харківська	381	372,7	378,3	-0,0508	4,05	3,93	3,98	-0,1337
Херсонська	131	132,4	116,3	-0,8466	1,39	1,40	1,22	-0,9288
Хмельницька	259	262,7	265,1	0,1664	2,76	2,77	2,79	0,0834
Черкаська	317	319,3	315,1	-0,0429	3,37	3,36	3,31	-0,1258
Чернівецька	237	237,8	236,7	-0,0090	2,52	2,51	2,49	-0,0920
Чернігівська	649	656,6	665,7	0,1816	6,90	6,92	7,00	0,0986
Усього	9400	9490,9	9509,8	0,0830	100	100	100	-

Джерело: розраховано за даними [7, с. 7; 3]

ін.]. Частково це пояснюється неузгодженістю методичних аспектів оцінювання лісистості в Україні та Європі. Зокрема, в Європі поняття «оптимальна лісистість» окремо не виділяється, хоча деякі вітчизняні науковці озвучують конкретні рівні європейського оптимуму (наприклад, 36, 20 %). Що ж стосується рекомендацій (планових чи еталонних) рівнів лісистості в Європі, то вони залежать від ландшафтних,

природно-кліматичних умов конкретних територій. Процес аналізу заліснення території України ускладнюється також неузгодженістю вітчизняної та європейської методик обчислення показників лісистості. У більшості вітчизняних наукових та інформаційно-статистичних видань показники лісистості визначаються відношенням площі, вкритої лісом, до загальної площі, тоді як у країнах Європи об-

Динаміка рівня заліснення країн світу (за площею суходолу) в 1991–2011 рр., %

Країна	Рік					Відносне відхилення 2011 р. від 1991 р., в. п.	Середньорічний темп зростання протягом 2008–2011 рр., в. п.
	1991	2008	2009	2010	2011		
Чехія	34	34,3	34,4	34,4	34,4	1,18	0,10
Білорусь	38,8	42,2	42,4	42,5	42,7	10,05	0,39
Данія	10,6	12,8	12,9	12,9	12,9	21,70	0,26
Франція	26,7	29,0	29,0	29,1	29,2	9,36	0,23
Німеччина	30,9	31,8	31,8	31,8	31,8	2,91	0,00
Італія	26,1	30,6	30,8	31,1	31,4	20,31	0,86
Латвія	51,0	53,6	53,8	53,9	54,1	6,08	0,31
Румунія	27,8	28,3	28,4	28,6	28,7	3,24	0,47
Молдова	9,7	11,5	11,6	11,7	11,9	22,68	1,15
Польща	29,2	30,5	30,6	30,7	30,8	5,48	0,33
Швеція	66,5	68,7	68,7	68,7	68,7	3,31	0,00
Україна	16,1	16,7	16,7	16,8	16,8	4,35	0,20

Джерело: розраховано за даними Всесвітнього банку [11].

числення здійснюється по відношенню до площі суходолу.

Діючи нині оптимальні значення показника лісистості визначено на підставі методики, розробленої Українським науково-дослідним інститутом лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького (УкрНДІЛГА) в 1972 р. Незважаючи на недосконалість, відносну умовність та часткову невідповідність сучасним умовам використовуваних норм лісистості, вони є єдиними орієнтовними критеріями, якими можна керуватись у процесі аналізу сучасного стану, виявлення проблем вітчизняного лісового господарства та формування механізму їх вирішення. З табл. 3 видно, що лісистість практично в усіх регіонах України з року в рік все більше наближується до визначеного УкрНДІЛГА оптимуму. Передусім це стосується Київської (скорочення розриву становило майже 5 %), Чернігівської (3 %) та Житомирської (2,5 %) областей. Особливістю цих регіонів є їх порівняно високий рівень заліснення відносно оптимальної лісистості.

Особливо негативним є збільшення розриву між фактичною та оптимальною лісистістю в регіонах із суттєвим дефіцитом лісів, а саме в Чернівецькій та Рівненській областях. Недостатня динаміка і в Автономній Республіці Крим, де спостерігається найбільше відхилення від визначеного оптимуму (на 8,3 %), значення якого за 1996–2011 рр. практично не змінилось. Також занепокоєння викликають

суттєві відхилення лісистості від оптимуму та низька швидкість скорочення цього розриву в західних регіонах України (Івано-Франківська, Закарпатська області).

Значною проблемою є також радіоактивне забруднення частини лісів. Зазвичай індикатором ступеня радіоактивного забруднення лісових масивів вважають рівень забруднення їх території ізотопами цезію-137 (^{137}Cs) та цезію-134 (^{134}Cs). При цьому за межами промислового майданчика ЧАЕС більше ніж 85 % забруднення представлено цезієм-137 [9, с. 10]. Особливістю цезію-137 є те, що він інтенсивно сорбується ґрунтовими частками [4, с. 154], що суттєво впливає на рівень забруднення продукції лісового господарства. Залежно від інтенсивності радіоактивного забруднення ізотопами цезію ліси офіційно поділяються на 3 зони:

зона 1 — ліси зі щільністю забруднення ґрунту понад 15,00 Кі/км². У межах цієї зони виділяють дві підзони: 1) зі щільністю забруднення ґрунту 15,01–30,00 Кі/км²; 2) зі щільністю забруднення ґрунту понад 30,00 Кі/км²;

зона 2 — ліси зі щільністю забруднення ґрунту 5,01–15,00 Кі/км². У межах цієї зони виділяють три підзони: 1) зі щільністю забруднення ґрунту 5,01–7,00 Кі/км²; 2) зі щільністю забруднення ґрунту 7,01–10,00 Кі/км²; 3) зі щільністю забруднення ґрунту 10,01–15,00 Кі/км²;

зона 3 — ліси зі щільністю забруднення ґрунту 1,01–2,00 Кі/км². У межах цієї зони ви-

Динаміка абсолютних відхилень фактичних рівнів лісистості регіонів України від оптимальних (за загальною площею), %

Регіон	Рік			Середньорічний темп приросту, в. п.
	1996	2002	2011	
Автономна Республіка Крим	-8,4	-7,6	-8,3	-0,09
Вінницька	-2,2	-1,7	-1,9	-1,04
Волинська	-5,1	-4,7	-5	-0,14
Дніпропетровська	-2,8	-3,2	-2,4	-1,10
Донецька	-5,3	-5	-5,1	-0,27
Житомирська	-3,4	-2,9	-2,4	-2,46
Закарпатська	-4,2	-4	-3,6	-1,10
Запорізька	-1,1	-1,1	-1,3	1,20
Івано-Франківська	-7,1	-6,5	-7	-0,10
Київська	-3,6	-2,1	-1,8	-4,83
Кіровоградська	-4,8	-4,5	-4,3	-0,78
Луганська	-5,3	-5,4	-5	-0,42
Львівська	-1,5	-1,3	-1,5	0,00
Миколаївська	-3,3	-3,1	-3	-0,68
Одеська	-3,3	-3,1	-2,9	-0,92
Полтавська	-6,5	-6,8	-6,4	-0,11
Рівненська	-4,5	-4,6	-4,6	0,16
Сумська	-2,6	-3	-2,2	-1,19
Тернопільська	-6,9	-6,1	-6,7	-0,21
Харківська	-2,9	-3,1	-3	0,24
Херсонська	-3,4	-3,4	-3,9	0,98
Хмельницька	-4,5	-4,2	-4,2	-0,49
Черкаська	-0,8	-0,7	-0,9	0,84
Чернівецька	-3,8	-3,6	-3,8	0,00
Чернігівська	-1,7	-1,4	-1,1	-3,06
Усього	-4,6	-4,3	-4,1	-0,78

діляють дві підзони: 1) зі щільністю забруднення ґрунту від 5,01 до 7,00 Кі/км²; 2) зі щільністю забруднення ґрунту 2,01–5,00 Кі/км².

Процес радіоактивного розпаду описується експоненціальною функцією [2, с. 86]

$$N_t = N_0 e^{-\lambda t}, \quad (1)$$

де N_t — кількість радіоактивних ядер, які залишились після того, як минув рік t ;

N_0 — початкова кількість радіоактивних ядер у момент часу $t = 0$;

λ — постійна розпаду; $\lambda = \frac{0,693}{T_{1/2}}$, де $T_{1/2}$ — період напіврозпаду.

Математичний вираз закону радіоактивного розподілу (1) свідчить про те, що з часом активність цезію зменшується, а швидкість розпаду щорічно уповільнюється. Період напіврозпаду цезію-137 становить 30,1671 років [6, с. 76]. Це означає, що зараз радіоактивність цього елемента має наближуватись до свого середнього протягом усього періоду розпаду (близько 60 років) рівня.

З огляду на високу трудомісткість, радіологічне обстеження території всіх лісів здійснюється дуже рідко, а застарілі дані повнолюються фрагментарно, в розрізі окремих

лісових масивів. Тому у дослідженні використано результати обстеження лісових насаджень, проведених у 1992 та 2010 р. (табл. 4). Також згідно з формулою (1) скориговано межі груп щільності розподілу. За результатом такого коригування встановлено, що з часом мало місце тільки зменшення абсолютних рівнів забруднення — його щільності, тоді як структура забруднених площ залишилася сталою.

Дані табл. 4 свідчать про те, що найбільш радіоактивно забруднені лісові масиви Житомирської, Рівненської та Київської областей — частка забруднених (щільність забруднення — понад 0,6 Кі/км²) лісових масивів перевищує 50 %. У цілому на території 38,6 % лісів України рівень забруднення ґрунтів становить більше ніж 0,6 Кі/км², що на 21,8 % менше, ніж на Житомирщині, на 13,7 — ніж на Рівненщині і на 12,8 % — ніж на Київщині. З метою глибшого порівняльного оцінювання рівня забруднення територій трьох виділених регіонів скористаємося формулою

$$P_i = \sum_{j=1}^n \omega_{ij} S_{ij}, \quad (2)$$

де P_i — порівняльна оцінка рівня забруднення радіонуклідами території i -го регіону; J — сукупність територій, розподілених за щільністю забруднення; I — сукупність регіонів (три області); ω_{ij} — вагомість значущості забруднення j -ої території i -го регіону; S_{ij} — площа j -ої території i -го регіону; n — кількість видів територій, розподілених залежно від щільності їх забруднення.

Для визначення вагового коефіцієнта радіаційно забрудненої території пропонується використати формулу

$$\omega_{ij} = \frac{R_j}{\sum_1^n R_j}, \quad (3)$$

де R_j — рейтинг j -ої території залежно від щільності її забруднення. Згідно з правилами рейтингового оцінювання територіям із найменшою щільністю забруднення радіонуклідами (менше ніж 1,0 Кі/км²) присвоюється найнижчий рейтинг (1), а з найбільшою щільністю (понад 30 Кі/км²) — найвищий (7).

Таблиця 4

Динаміка площі лісів України, найбільш забруднених ¹³⁴⁺¹³⁷Cs за зонами забруднення станом на 1992 та 2010 р., тис. га

Обласні управління лісового та мисливського господарства	Рік	Зони щільності забруднення ¹³⁴⁺¹³⁷ Cs, Кі/км ²						
		<1,0	1,1–2,0	2,1–5,0	5,1–10,0	10,1–15,0	15,1–30,0	>30,0
Волинське	1992	148,5	36,9	5,3	–	–	–	–
	2010	167,6	19,6	–	–	–	–	–
Вінницьке	1992	183,2	25,0	7,5	0,48	–	–	–
	2010	204,8	9,7	1,7	–	–	–	–
Житомирське	1992	296,6	176,1	157,2	51,5	19,4	36,8	10,6
	2010	430,4	154,8	90,3	31,9	19,4	13,3	7,2
Київське	1992	38,4	75,8	31,1	0,5	0,1	–	–
	2010	80,0	52,0	12,0	0,1	–	–	–
Рівненське	1992	203,4	222,9	106,8	6,9	1,0	0,04	–
	2010	364,5	152,8	37,2	3,6	0,6	–	–
Сумське	1992	109,4	8,0	4,5	–	–	–	–
	2010	113,9	5,7	2,3	–	–	–	–
Черкаське	1992	176,0	31,1	7,3	0,6	0,04	–	–
	2010	187,2	22,1	5,3	0,4	–	–	–
Чернігівське	1992	321,2	12,5	58,0	3,5	–	–	–
	2010	328,7	11,9	50,4	1,9	–	–	–
Усього	1992	1476,7	588,3	377,7	63,5	20,5	36,8	10,6
	2010	1877,1	428,6	199,2	38,0	20,0	13,3	7,2

Порівняльна оцінка забруднених радіонуклідами територій Житомирської, Київської та Рівненської областей у 2010 р.

Область	Зони щільності забруднення $^{134+137}\text{Cs}$, Кі/км ²							Порівняльна оцінка
	<1,0	1,1–2,0	2,1–5,0	5,1–10,0	10,1–15,0	15,1–30,0	>30,0	
Вагомість значущості забруднення, ω_{ij}	0,036	0,071	0,107	0,143	0,179	0,214	0,250	
Житомирська	15,37	11,06	9,68	4,56	3,46	2,85	1,80	48,78
Київська	2,86	3,71	1,29	0,01	–	–	–	7,87
Рівненська	13,02	10,91	3,99	0,51	0,11	–	–	28,54

Результати рейтингової оцінки найбільш забруднених радіонуклідами територій Житомирської, Київської та Рівненської областей представлено в табл. 5.

З таблиці видно, що порівняльна оцінка рівня забруднення території Житомирської області майже вдвічі більша, ніж на Рівненщині та більш як у 6 разів порівняно з територією Київської області. Виходячи з цього, обґрунтованим є проведення подальших досліджень лісових масивів на прикладі саме Житомирщини. Згідно з результатами дослідження радіологічного стану територій, до радіоактивно забруднених районів області належать Володарсько-Волинський, Ємільчинський, Коростенський, Лугинський, Малинський, Народницький, Новоград-Волинський, Овруцький, Олевський [9, с. 16]. Із них Новоград-Волинський, Коростенський, Володарсько-Волинський та Малинський райони характеризуються порівняно низьким рівнем лісистості і тому, на нашу думку, їх доцільно виключити з аналізу в рамках дослідження.

ВИСНОВКИ

Однією з характерних рис території України є її низька порівняно з більшістю європейських країн лісистість. Проте наразі склалася позитивна тенденція до скорочення відхилень фактичного рівня заліснення від оптимального в більшості регіонів України. Передусім це стосується областей з високим відносно оптимального рівнем лісистості, а саме — Київської, Чернігівської та Житомирської. Серед регіонів України найбільший рівень радіаційного забруднення в лісах Житомирської, Київської та Рівненської областей. При цьому рівень забруднення ізотопами цезію-137 та цезію-134 лісів Житомирщини більш як удвічі вищий, ніж у лісових масивах Рівненської області, та більше як у 6 разів порівняно із лісовими територіями Київщини.

У подальших дослідженнях щодо піднятої проблематики основну увагу слід приді-

лити оцінюванню рівня виконання радіаційно забрудненими лісами їхніх функцій, а також можливостям реабілітації забруднених лісів. На підставі результатів такого оцінювання стануть можливими систематизація основних проблем вітчизняної галузі лісового господарства та розроблення науково обґрунтованого механізму управління радіаційно забрудненими лісами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Глебов М.М. Оптимальна лісистість як фактор стабільності природного середовища / М.М. Глебов // Вісник ХНАУ. — 2008. — № 2. — С. 214–218.
2. Дейнека О. Використання гідродинамічних аналогій при викладанні теми «Радіоактивні ряди» в курсі квантової фізики / О. Дейнека, О. Лебідь // Нова педагогічна думка. — 2009. — № 3. — С. 85–89.
3. Загальна характеристика лісів України [Електронний ресурс] / Державне агентство лісових ресурсів України. — Джерело доступу: <http://dklg.kmu.gov.ua>.
4. Кірілеско О.Л. Еколого-економічні аспекти забруднення продукції рослинництва радіонуклідами / О.Л. Кірілеско // Науковий вісник. — Чернівці, 2009. — Вип. 2 (34). Економ. науки. — С. 149–160.
5. Копій Л.І. Принципи формування оптимальної лісистості в умовах горбистих ландшафтів Волинської височини / Л.І. Копій, І.В. Фізик // Наукові праці: Лісівнича академія наук України. — 2007. — Вип. 5. — С. 69–73.
6. Краснов В.П. Прикладна радіоекологія лісу / В.П. Краснов, О.О. Орлов, В.О. Бузун та ін.; за ред. В.П. Краснова. — Житомир: Полісся, 2007. — 680 с.
7. Лісове господарство України / Державний комітет лісового господарства України. — К.: ВД «ЕКО-інформ», 2006. — С. 42.
8. Попов М.Ю. Чи оптимальна «оптимальна лісистість»? [Електронний ресурс] / М.Ю. Попов, М.П. Савушик. — Джерело доступу: http://cygan.ucoz.ru/LG/optimal_forest_cover.pdf.

9. Радіологічний стан територій, віднесених до зон радіоактивного забруднення (в розрізі районів) / За ред. В. І. Холоші. — К.: Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. ТОВ «Інтелектуальні Системи ГЕО», 2008. — 49 с.
10. Савущик М.П. До проблеми оптимізації лісистості України [Електронний ресурс] / М.П. Савущик, М.Ю. Попов. — Джерело доступу: <http://www.lesovod.org.ua/node/611>.
11. Forest area (% of land area) // The site of the World Bank: Working of a World Free Poverty. — Available at: <http://data.worldbank.org>

УДК 338 : 630

АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ З РАДІОАКТИВНО ЗАБРУДНЕНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ

Х.П. Замула
аспірант

Інститут агроекології і природокористування НААН

У статті проаналізовано фінансово-економічний стан лісогосподарських підприємств (на прикладі підприємств Київського управління лісового та мисливського господарства) у динаміці за період 2008–2012 рр. з акцентуванням на господарствах з радіоактивно забрудненими територіями.

Ключові слова: *лісогосподарське підприємство, фінансово-економічний аналіз, фінансова стійкість, ліквідність, платоспроможність, рентабельність, радіоактивно забруднені території.*

В умовах трансформації механізму функціонування лісового господарства, а також фінансової кризи зростає ризик неплатоспроможності лісогосподарських підприємств. Однак прийняття рішення щодо поліпшення фінансового становища та відновлення фінансової незалежності підприємства є актуальним не тоді, коли воно перебуває на межі банкрутства, а з початком погіршення становища. Для цього необхідним є аналіз фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Поряд із тим специфіка лісового господарства, а саме, велика тривалість виробничого циклу та сезонність проведення низки лісогосподарських робіт і заходів, ставить особливі вимоги до підприємств у аспекті структури капіталу, рівня показників ліквідності та платоспроможності [1].

Дослідженню методичних аспектів здійснення фінансово-економічного аналізу присвячено праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як В. Мец, Т. Головка, М. Баканов та А. Шеремет, А. Матвійчук, М. Білошкурський, К. Салига. Вагомий внесок у практику аналізу показників фінансового стану лісогосподарських підприємств зробили І. Жежкун, Є. Зуєв, О. Майор, А. Торосов та ін. [4, 5, 7, 8]. Для встановлення ефективності сучасного економічного механізму управління лісовим господарством необхідним є постійний контроль та моніторинг його фінансово-економічного стану.

Метою статті є аналіз фінансово-економічного стану лісогосподарських підприємств Київського обласного управління лісового і мисливського господарства (Київського ОУЛМГ), у т. ч. підприємств, що здійснюють лісове господарство в умовах радіоактивного забруднення.

Для досягнення поставленої мети зібрано і опрацьовано показники статистичної бухгалтерської, економічної і фінансової звітності 17-ти державних лісогосподарських підприємств та мисливських господарств і встановлено зміни в їх фінансово-економічному стані за період 2008–2012 рр. за такими напрямками: структура активу і пасиву балансу, фінансова стійкість, ліквідність і платоспроможність, прибутковість і рентабельність.

Особливістю лісів Київської обл. є наявність радіоактивно забруднених територій. Після обстеження лісів за межами 30 кілометрової зони Чорнобильської АЕС і виявлення високих рівнів радіоактивного забруднення ^{137}Cs (понад 15 Кі/км²) на площі 157 тис. га було заборонено всі види господарської діяльності на цій території, а на площі 1,23 млн. га господарську діяльність було обмежено. Нині в умовах понаднормового радіоактивного забруднення господарську діяльність здійснюють 52 лісогосподарських підприємства, що виробляють 40 % продукції від загального обсягу в Україні [1].

Зважаючи на це, дослідження змін основних показників аналізу фінансово-економічного стану